

ОТКРИВАЊЕ, ЊЕГОВАЊЕ И РАЗВОЈ ДАРОВИТОСТИ У ШКОЛСКИМ ОКВИРИМА: ЗНАЧАЈАН ПРИЛОГ ПОСЕБНОЈ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОЈ ПОДРШЦИ ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА

Letić Lungulov, M. (2023). *Darovitost u školskom kontekstu*.
Filozofski fakultet u Novom Sadu.

Милош Кецман¹

Издавачка дјелатност новосадског Филозофског факултета у 2023. години постала је богатија за монографију Милене Летић Лунгулов под насловом *Даровитост у школском контексту*, која је доступна у електронској верзији.² Основни предмет којим се ауторка бави у монографији јесте презентовање савремених теорија и налаза који указују на значај посебне васпитно-образовне подршке даровитим ученицима. С циљем бољег разумијевања даровитих ученика и унапређења њиховог школовања, монографија је у основи намијењена педагозима, психолозима, наставницима, студентима наставничких усмјерења, референтним институцијама, али и родитељима и свима онима које интересује ова област и тема.

Композиционо посматрано, поред уводних напомена (7–8), завршних разматрања (118–119) и богатог списка литературе (120–144), монографију чине три централна поглавља подијељена на више мањих цјелина: 1. *Природа и суштина даровитости* (9–51), 2. *Даровити ученици и њихове васпитно-образовне потребе* (52–80) и 3. *Идентификација и школовање даровитих ученика* (81–117).

¹ Милош Кецман је мастер српског језика и књижевности, запослен у ЈУ ОШ „Свети Сава” Козарска Дубица. Електронска адреса: miloskecman@gmail.com

² Монографија је доступна на следећој адреси: <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sa-drzaj/2023/978-86-6065-751-2>.

У првом поглављу које носи наслов *Природа и суштина даровитости*, ауторка износи теоријске концепције даровитости, односно пажњу посвећује одређивању термина *даровитост*, као једном од најважнијих задатака. Ауторка у овом поглављу истиче четири различита објашњења – теоријска концепта, тј. четири раздобља или усмјерења у схватању овог појма, која су у значајној мјери утицала на откривање даровитих појединаца и васпитно-образовни рад с њима. Овим теоријским концептима настоји се утврдити природа даровитости, те описати њен развојни пут и фактори који на њу утичу. Према првом схватању, заснованом на међусобно различитим одређењима Голтона, Бинеа и Термана, зачетницима у изучавању интелигенције, чија су сазнања уткана у полазне основе научних истраживања феномена даровитости, интелигенција је мјерљив квалитет, а даровити су они који посједују изузетно високе интелектуалне способности, које им помажу да буду успјешни у низу различитих подручја. Друго објашњење (нарочито Гарднерова теорија вишеструких интелигенција и Стернбергова тројна теорија интелигенције) доноси тумачење даровитости ван интелектуалних домена, тј. тумачење даровитости као композиције вишеструких способности. У трећу групу спадају објашњења даровитости као система међусобно повезаних психичких процеса и способности и црта личности појединца који дјелују на његова постигнућа у одређеном домену. Примјери које ауторка издваја у овом одјелу јесу Рензулијева концепција три прстена, Фелдхузендова композитна теорија даровитости и Стернбергов модел синтезе мудрости, интелигенције и креативности. Посљедња, четврта група објашњава даровитост као производ интеракције индивидуе и њеног окружења. Ауторка у овом дијелу даје невелик, али репрезентативан узорак концепција које у фокусу аналитичких разматрања даровитости имају појединца и средину која га окружује (Таненбаумова психосоцијална концепција даровитости, Гањеов диференцирани модел даровитости и талента и Минхенски модел даровитости).

Друго поглавље монографије носи наслов *Даровити ученици и њихове васпитно-образовне потребе*. Будући да бројна истраживања показују да даровити ученици имају специфичности које се тичу различитих аспеката личности и средине која их окружује, ауторка се у овом поглављу бави управо тим специфичностима даровитих ученика, те специфичностима у различитим пољима манифестовања даровитости, односно базама релевантних знања којима даровити појединци усмјеравају своје способности. Међу специфичностима даровитих ученика, ауторка

посебно издваја њихове способности, затим независност, те повишену осјетљивост и утицај средине у којој одрастају. Надаље, ауторка се у овом поглављу бави питањима васпитно-образовних потреба даровитих ученика и њиховим доживљавањем школе и аспеката школовања (према истраживањима, даровити ученици релативно су незадовољни, што значи да њихове потребе нису испуњене и да школа њиховим потребама дјелимично излази у сусрет), те потребама различитих врста и типова даровитих ученика према врсти домена у којој се даровитост манифестује. Милена Летић Лунгулов у посебним одјељцима говори и о академском подбацавању у популацији даровитих, при чему се као главни узрок овог проблема наводи (не)компатибилност школе и специфичних потреба даровитих ученика које их чине подложнима подбацавању, уз низ особина личности и неких интерперсоналних односа, искустава и сл.

Неке могућности којима би се умногоме могло допринијети актуелизацији даровитости у школским оквирима, ауторка представља у поглављу које затвара монографију – *Идентификација и школовање даровитих ученика*. У првом дијелу овог поглавља ауторка пажњу посвећује самом процесу идентификације даровитих ученика – начинима, принципима и критеријумима процјене, процјењивачима и сл. У вези с тим, ауторка у посебним одјељцима говори о мјерама васпитно-образовне подршке за подстицање даровитих ученика, а то су: груписање по способностима, акцелерација (убрзавање) и обогаћивање наставе, које би требало да се користе удружено. Надаље, ауторка пажњу посвећује инклузивном приступу школовања даровитих ученика, као и принципима диференцијације и индивидуализације наставе у контексту инклузивног школовања таквих ученика. На концу, пажња у овом поглављу посвећана је наставнику као непосредном реализатору већине мјера додатне васпитно-образовне подршке, који својом личношћу и компетенцијама може да допринесе подстицању даровитих ученика.

Откривање, његовање и развој даровитости у школским оквирима од великог је значаја. Стога, ова научна монографија Милене Летић Лунгулов представља веома информативно штиво и значајан прилог посебној васпитно-образовној подршци даровитим ученицима, због чега је препоручујемо просвјетним радницима, студентима, референтним институцијама, родитељима и широј публици, како бисмо сви заједно лакше препознали даровите ученике и били им ослонац у развоју даровитости и њихових талената.